

חשבון נפש - הליך אישי או קהילתי?

איזה יתרון מפתיע מסתתר

בבית הכנסת הקהילתי,

וכיצד הזולת יסייע לנו לעשות תשובה כנה?

חוברת למרצה

תובנות לחיים

טעימה מתורתו של הרבי

פרשת כי תבוא

THE
SHLUCHIM
OFFICE

לזכות הרב יוסף וזוגתו מרת יעל ומשפחתם שיחיו מיכאל שוילי

לתרומות והקדשות צרו קשר: JEWISHINSIGHTS@SHLUCHIM.ORG
להורדת מערכי שיעור נוספים בקרו באתר: WWW.JEWISHINSIGHTS.ORG/HE

עימוד | מוסי וולוסוב
אתר אינטרנט | יובל כץ וישראל יסוצקי
אדמיניסטרציה | לוי שמטוב

ועדה מייעצת
הרב אשר דערן - קייפ-טאון, דרום אפריקה
הרב מנדי גרליצקי - תל אביב, ישראל
הרב לוי גרינברג - אלפטו, טקסס
הרב דוד גולדברג - סאו פאולו, ברזיל
הרב לוי שייקביץ - כפר חב"ד, ישראל
הרב מנדי גרינברג - טווינסבורג, אוהיו
הרב שמואל פרידמן - ב. בלנקה, ארגנטינה
הרב יוסף יצחק בלוי - כינרת, ישראל
הרב חיים דרוקמן - לוצרן, שוויץ

ספרדית
תרגום ועריכה | הרב רפי טוויל

צרפתית
תרגום ועריכה | הרב יאיר אלבז
הגהה | ש. אלבז
עימוד | לוי אלבז

פורטוגזית
תרגום | מר יצחק דיין
עריכה | הרב ישעי' דיין
עימוד | מייק קטן

רוסית
תרגום ועריכה | הרב אלכסנדר גרישין
עימוד | ת. וולף

משרד השלוחים
י"ר | הרב גדליה שמטוב
פיתוח | הרב מנדי שמטוב

עורכים
הרב אברהם גרינברג
הרב זושא גרינברג
משתתף בעריכה | הרב שלום בער חזן

עברית
עריכה לשונית | הרב לוי שייקביץ
הגהה | הרב מנחם וילהלם

אנגלית
תרגום ועריכה | הרב מענדל סופער
הגהה | הרב מענדל לברטוב

נסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד הולצברג
שלוחי הרבי במומבאי, הודו

© Published and Copyright 2024 by
Shluchim Office International

6. א. האקלים המתאים לתשובה.....

מצוות התשובה היא החלטת החוטא לחדול לגמרי מעשיית חטאים (מקור 1) והזמן המועדף לעשיית התשובה הוא בעשרת ימי תשובה (מקור 2). הגמרא אומרת (מקור 3) שאת הכוח העודף שיש לציבור בכל השנה לבטל גזירות, מקבל אפילו היחיד בימי עשרת ימי תשובה.

הרבי מחדד: אמנם כוחו של היחיד בעשרת ימי תשובה משתווה לכוח הציבור בימי השנה, אך ודאי שכוח הציבור בימי עשרת ימי תשובה גדול עוד יותר.

שואל הרבי: בתהליך התשובה, האדם נדרש לערוך חשבון נפש יסודי כדי לדעת מה חיסר בעבודת ה', ועליו להתבונן בגדלות ה' ובשפלותו שלו על שחטא כלפיו. לכאורה, כדי לבצע את המשימות הללו על האדם להתבודד ולהתכנס בתוך עצמו! ומדוע אנו אומרים שיש מעלה בלעשות זאת בציבור?

8. ב. כולם רצים לבית הכנסת.....

כלל הלכתי קובע ('מעשה רב') שכאשר יהודים נוהגים בדרך מסוימת, זה אישור שכך הדבר הנכון לעשות (מקור 4). לפועל רואים אנו, שביום כיפור, הזמן בו כל ישראל מצווים לעשות תשובה, נוהרים כולם לבית הכנסת, גם כאלו שבמשך השנה אינו שומרי מצוות בגלוי.

ההסבר לכך: כשהאדם עורך בדיק בית פנימי על מצבו הרוחני, יש להניח שהאגו האנושי ייתן לאדם הנחות והוא ישפוט את עצמו באופן סובייקטיבי ומוטה. הפתרון לכך הוא לערוך את חשבון הנפש יחד עם חבר נוסף שידע להעמיד את האדם על מקומו. זו משמעות אמרתו של האדמו"ר האמצעי שכאשר שני יהודים נפגשים, ישנם שתי נפש האלוקית כנגד נפש בהמית אחת (מקור 5).

אלא שגם חבר טוב לא יכול ליעץ לאדם בכל התחומים, שכן לכל אדם יש כישרון מיוחד בתחום ספציפי. ולכן, עדיף לעשות את התשובה בציבור, משום שבהיוועצות עם קהילה שלימה, אדם יקבל את העצות הטובות ביותר ואת הסיוע הנכון ביותר להליך התשובה שלו.

יחד עם זה, אל לו לאדם להיכנס לדיכאון כתוצאה מחשבון הנפש שלו. עליו לזכור שהחטא הוא רק דבר חיצוני שדבק בו, ואינו חלק מהותי מנפשו, ויש לתקנו על ידי התשובה.

מהי הדרך הטובה ביותר לעשיית תשובה וחשבון נפש: בשלוות אגם תכול, מוקף עצים מלבליים ופרחי בר, עם ציוץ ציפורים ברקע – אוירה המזמינה התבוננות פנימית ומחשבה צלולה, או בהמולת בית הכנסת, עם אוירת קדושה ותמיכה קהילתית?

השיעור לפרשת כי תבוא

משיחת ו' תשרי ה'תשמ"ב – הנחה בלתי מוגה
תורת מנחם-התוועדויות ה'תשמ"ב חלק א', ע' 46

א. האקלים המתאים לתשובה

מתי התשובה מתקבלת יותר?

מקור 1 משנה תורה להרמב"ם, הלכות תשובה, פרק ב', הלכה ב'

לתלמיד
עמ' 3

מהי ההגדרה של מצוות התשובה?

ומה היא התשובה? הוא שיעזב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמר בלבו שלא יעשהו עוד שנאמר "יעזב רשע דרכו" וגו'. וכן תנחם על שעבר שנאמר "פי אחרי שובי נחמתי". ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם שנאמר "ולא נאמר עוד אלקינו למעשה דינו" וגו'. וצריך להתודות בשפתינו ולומר ענינות אלו שגמר בלבו.

מקור 2 משנה תורה להרמב"ם, הלכות תשובה, פרק ב', הלכה ו'

מהו הזמן המתאים ביותר לעשות תשובה?

אף על פי שהתשובה והצעקה יפה לעולם. בעשרה הימים שבין ראש השנה ליום הכפורים היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד שנאמר "דרשו ה' בהמצאו". במה דברים אמורים בפיחיד אכל צבור כל זמן שעושים תשובה וצוּעֵקִין בלב שלם הם נענין שנאמר "פה" אלהינו בכל קראנו אליו:

לתלמיד
עמ' 3

מקור 3 תלמוד בבלי מסכת ראש השנה, דף י"ח, עמוד א' (עם ביאור ותרגום אבן ישראל)

המקור לכך שבעשרת ימי תשובה הקב"ה נחשב "בהימצאו" – נמצא, נוכח:

אמר רב שמואל בר אינאי משמו של רב: מניין לגזר דין של צבור שאינו נחתם?

לתלמיד
עמ' 3

ושואלים: האם באמת אינו נחתם?! והרי נאמר: "נכתם עונך לפני" – שמשמע שלצוין הצבור אין מחילה ומחיקה!

אלא כך יש לומר: אף על גב שנחתם – נקרא לאחר מכן ומתהפך לטובה. שנאמר: "פה" אלקינו בכל קראנו אליו" – משמע שתמיד יש דרך להתקרב לה'.

ושואלים: והרי נאמר: "דרשו ה' בהמצאו קראהו בהיותו קרוב" – משמע שיש זמן שאינו קרוב ואינו נענה!

ומשיבים: שם מדבר בפיחיד – שיש זמנים מיוחדים שה' קרוב אליו, ואלו כּאן מדבר בצבור – שפכל זמן שיקראוהו, תריהו קרוב.

ושואלים: בפיחיד – אימתי הזמן שה' קרוב בו? אמר רבה בר אבונה: אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים.

מעלת הציבור

והנה, אף על פי שבעשרת ימי תשובה בכחו של כל אחד ואחד מישראל (בתור יחיד) לפעול בדוגמת פעולת הציבור במשך כל השנה - מובן שמעלת הציבור בעשרת ימי תשובה גדולה עוד יותר, ולכן, גם בעשרת ימי תשובה ישנו חילוק בין יחיד לציבור בנוגע לדבר שבקדושה וכיוצא בזה.

לתלמיד
עמ' 4

ועל פי זה מובן גודל העילוי בענין הציבור שבעשרת ימי תשובה - ביתר שאת וביתר עוז לגבי מעלת היחיד בעשרת ימי תשובה (שמעלתו בדוגמת מעלת הציבור במשך כל השנה).

לתלמיד
עמ' 4

העובדה שכוחו של הציבור בכל השנה דומה לכוחו של היחיד בעשרת ימי תשובה - מראה שלציבור תמיד יש כוח גדול יותר. ואם כן, בעשרת ימי תשובה, בהם ליחיד יש כוח גדול, ברור שלציבור יש כוח עוד יותר גדול.

חשבון נפש

ולכאורה צריך להבין:

לתלמיד
עמ' 4

כללות המצוות מתחלקים לשני סוגים: מצוות שבין אדם למקום, ומצוות שבין אדם לחבירו. ומצוות התשובה שייכת לסוג המצוות שבין אדם למקום.

והנה, בסוג המצוות שבין אדם למקום גופא - ישנם חילוקי דרגות בנוגע להבדלתם מעניני העולם. ובהשקפה ראשונה, הרי המצוה שבה מודגש ביותר ההבדלה מעניני העולם, הרי זו מצוות התשובה, כי כל ענינה "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה".

ועל פי זה - מסתבר לומר שקיום מצוות התשובה שייך בעיקר כאשר כל אחד ואחד נמצא ביחידות (היפך ענין הציבור) - כי דוקא בעמדו במעמד ומצב זה בנקל יותר להתמסר לעבודה שתוכנה - "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה".

ובפשטות: כדי שעבודת התשובה תהיה באופן המתאים - צריך האדם לערוך "חשבון צדק" אמיתי, ולדעת מה החסיר בעבודתו לקונו.

התבוננות בגדלות הבורא

ומובן שכדי שה"חשבון צדק" יהיה באופן המתאים - לא מספיק מה שיודע כיצד היתה אופן עבודתו כו', אלא הוא צריך גם להתבונן באופן עבודתו ביחס למצנה המצוות, היינו, התבוננות בגדלותו של הקב"ה שהוא מצנה המצוות.

לתלמיד
עמ' 4

כי אינו דומה חסרון בשלימות קיום ענין שלא נצטווה בו (אלא עושה זאת מצד חיוב שכלו וכיוצא בזה), לחסרון בשלימות עבודה שנצטווה בה. ועל דרך זה מובן שגודל החסרון בענין זה תלוי לפי ערך חשיבותו של המצנה - אם המצנה הוא אדם חשוב, אדם חשוב ביותר וכו', או שהמצנה הוא מלך מלכי המלכים הקב"ה!

ועל פי זה מובן, שכדי שה"חשבון צדק" יהיה באופן המתאים - צריכה להיות עבודת התשובה בד בבד עם התבוננות בגדולת הקב"ה. ועל דרך מה שכתוב בשולחן ערוך שקודם התפלה צריך האדם להתבונן בגדלות הא-ל ובשפלות האדם.

כדי לעשות חשבון אמיתי ולהבין מה חסר במצוות שאנו מקיימים ובחובותינו כלפי הבורא – עלינו להתבונן בגדלות הא-ל ובשפלות האדם, ורק אז נוכל להסיק נכונה היכן אנו עומדים.

כאשר אדם מבקש ממך משהו, אתה יכול להיענות בחיוב או בשלילה. אך כשאדם שהיטיב לך, דאג לך והציל אותך בעת צרה מבקש ממך משהו, ברור שאתה רואה חובה להיענות לבקשתו.

זו הסיבה שנהקדמה לתהליך התשובה על האדם להתבונן בגדלות הא-ל ובשפלות האדם – בקשר שלו עם הבורא, ובכל מה שהבורא עשה עבורו, ואז הוא יכול להעריך נכונה את גודל כפיות הטובה באי-קיום מצווה, או בעשיית עבירה, חס ושלום, ורק אז הוא יכול להתחיל בתהליך התשובה.

לכאורה עדיף ביחידות

והנה, לתועלת ההתבוננות דרוש שהאדם יהיה ביחידות, ללא כל ענינים המבלבלים כו', ואז יכול הוא להתבונן כדבעי. ואם כן, אינו מובן:

לתלמיד
עמ' 4

כיצד אפשר לומר שבנוגע לענין התשובה (שזהו עיקר הענין של עשרת ימי תשובה) ישנו עילוי מיוחד בציבור לגבי היחיד - לכאורה, על פי האמור לעיל מסתבר יותר לומר שעבודת התשובה צריכה להיות ביחידות דוקא, כי דוקא אז יכולה להיות עבודת התשובה באופן המתאים!?

התשובה לכאורה צריכה להיעשות באמצעות תהליך של התבוננות פנימית, שנעשית במיטבה בצורה אינטימית ואישית. מדוע אפוא אומרים, שתשובה שנעשית בציבור נעלית יותר?

ב. כולם רצים לבית הכנסת

<< הרבי

עושים תשובה ביחד

והביאור בזה - בהקדים:

לתלמיד
עמ' 5

ידוע הכלל בעניני הלכה, שכאשר רואים שההנהגה בפועל היא באופן מסוים, "מעשה רב" - הרי זו הראיה הטובה ביותר המאשרת את אמיתית הענין.

מקור 4 תלמוד בבלי מסכת פסחים, דף ס"ו עמוד א' (עם ביאור ותרגום אבן ישראל)

שְׁנוּ חֲכָמִים: הַלָּכָה זֶה נִתְעַלְמָה מִבְּנֵי בְּתִירָא שֶׁהָיוּ רְאִשֵׁי הַדּוֹר בְּאוֹתָם הַיָּמִים. פֻּעַם אַחַת חָל אַרְבָּעָה עֶשֶׂר בְּנֵיסָן לַהֲיֹוֹת בְּשַׁבָּת, שִׁכְחוּ וְלֹא יָדְעוּ אִם פָּסַח דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת אִם לֹא. אָמְרוּ: כְּלוּם יֵשׁ אָדָם שִׁיּוֹדֵעַ אִם פָּסַח דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת אִם לֹא? אָמְרוּ לָהֶם: אָדָם אֶחָד יֵשׁ בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁעָלָה מִבְּבֶל וְהֵלֵל הַבְּבֵלִי שָׁמוּ, שֶׁשָּׁמַשׁ בְּשַׁעֲתוֹ אֶת שְׁנֵי גְדוּלֵי הַדּוֹר שֶׁמְעִיָּה וְאַבְטָלְיוֹן, וְיֹדֵעַ בְּנֹדָאֵי אִם פָּסַח דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת אִם לֹא. שִׁלְחוּ בְּנֵי בְּתִירָא וְקָרְאוּ לוֹ, אָמְרוּ לוֹ: כְּלוּם אַתָּה יוֹדֵעַ אִם הַפָּסַח דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת אִם לֹא? אָמַר לָהֶם: וְכִי פָּסַח אֶחָד בְּלִבְדּוֹ יֵשׁ לָנוּ בְּשָׁנָה שְׁדוּחָה אֶת הַשַּׁבָּת? וְהֵלֵא הִרְבֵּה יוֹתֵר מִמֵּאֲתָיִם פְּסָחִים (קָרְבָּנוֹת) יֵשׁ לָנוּ בְּשָׁנָה שְׁדוּחִין אֶת הַשַּׁבָּת...

לתלמיד
עמ' 5

בֵּינָן שֶׁהֵבִיא הַלֵּל רְאִיּוֹת אֵלָה מִיַּד הוֹשִׁיבוּהוּ בְּרֹאשׁ וּמְנוּהוּ נְשִׂיא עֲלִיָּהֶן וְהָיָה דוֹרָשׁ כָּל הַיּוֹם כְּלוֹ פְּלוּ בְּהַלְכוֹת הַפָּסַח. הַתְּחִיל מִתְגַּרְרָה בָּהֶם בְּדַבָּרִים. אָמַר לָהֶן: מִי גָרַם לָכֶם שֶׁאֲעֲלֶה מִבְּבֶל וְאֶהְיֶה נְשִׂיא עֲלֵיכֶם — עֲצֵלוֹת שֶׁהִיָּתָה בְּכֶם שֶׁלֹּא שִׁמְשַׁתֶּם שְׁנֵי גְדוּלֵי הַדּוֹר שֶׁהָיוּ בְּאַרְצָא יִשְׂרָאֵל, שֶׁמְעִיָּה וְאַבְטָלְיוֹן.

אָמְרוּ לוֹ: רַבִּי, שִׁכַּח אָדָם וְלֹא הֵבִיא סִפִּין מְעַרְב שַׁבָּת, וְאִינּוּ יָכוֹל לְשַׁחֵט אֶת הַפָּסַח, מֵהוּ? מָה יַעֲשֶׂה, וְהֵלֵא בֵּינָן שֶׁהָיָה יָכוֹל וְצָרִיךְ לְהֵבִיא מְעַרְב שַׁבָּת, שׁוֹב אִינּוּ יָכוֹל לְהֵבִיא הַיּוֹם? אָמַר לָהֶן: הַלָּכָה זֶה שֶׁמְעִיָּה מְרַבּוֹתִי וְשִׁכַּחְתִּי, אֲלֵא הֵנַח לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, אִם אֵין נְבִיאִים הֵן שֶׁנִּגְלָה לָהֶם סוּד ה' — בְּנֵי נְבִיאִים הֵן וּבְנֹדָאֵי יִכְנֹנוּ מַעֲצָמָם לְאַמְתָּא.

לְמַחַר בְּשַׁבָּת בְּעֶרְב הַפָּסַח מִי שֶׁהָיָה פָּסַח טָלָה הָיָה לוֹקָח אֶת הַסִּפִּין וְתוֹחֲבוּ בְּצִמְרוֹ, וּמִי שֶׁהָיָה פָּסַח גְּדִי שָׂאִין לוֹ צֶמֶר, תוֹחֲבוּ בֵּין קַרְנָיו. רָאָה הַלֵּל מַעֲשֶׂה שֶׁעָשׂוּ וְנִזְכַּר בְּהַלָּכָה. וְאָמַר: כִּד בְּאַמְתָּא מְקַבְּלֵנִי מִפִּי שֶׁמְעִיָּה וְאַבְטָלְיוֹן שֶׁכֵּן רְאִינִי לַעֲשׂוֹת.

מגמרא זו אנו רואים, שכאשר הלל הנשיא שכח הלכה מסוימת, הוא הציע לחכות ולראות מה עושים יהודים וזה יהיה הסימן להלכה הנכונה. העם תחב את הסכין בצמר הבהמה, ואז הלל נזכר שכך הוא אכן שמע מרבותיו.

מאז ועד היום קיים מושג זה בעם ישראל: כאשר עם ישראל, קדושים בני קדושים, נוהגים בצורה מסוימת, זה סימן שכך צריך להיות.

לתלמיד
עמ' 5
ובנוגע לעניינינו - רואים בפועל בטבע בני אדם, בני ישראל - "אתם קרויין אדם", על שם אָדָמָה לעליון, שביום הכיפורים "רצים" כולם לבית הכנסת.

כי הנה, כל יהודי הוא בחזקת כשרות, ולכן, היות שכתוב בשולחן ערוך שצריכים לרוץ לדבר מצוה, ובמיוחד - לבית הכנסת, מובן שכל אחד ואחד מישראל רץ לבית הכנסת בכל יום ויום... אבל אף על פי כן, אינה דומה הריצה לבית הכנסת שבכל ימות השנה לריצה לבית הכנסת ביום הכיפורים!

לתלמיד
עמ' 6
ויתירה מזו: אפילו אותם יהודים שנמצאים במעמד ומצב של תינוק שנשבה לבין הגויים שלא באשמתם, כי נלקחו "בשבי" קודם שהגיעו למעמד ומצב שתהיה להם דעה עצמית על הנהגתם - הנה בבוא יום הכיפורים נמצאים גם הם בתנועה של התעוררות נפשית, והתעוררות זו פועלת גם על רגליהם הגשמיות, היינו, שהרגליים מוליכות אותם לבית הכנסת.

והנה, מובא ברמב"ם¹ ש"יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל, ליחיד ולרבים, והוא קץ מחילה וסליחה לישראל, לפיכך חייבים הכל לעשות תשובה ולהתוודות ביום הכפורים".

ועל פי זה - הרי רואים בפועל, "מעשה רב", שכאשר מגיע הזמן ש"חייבים הכל לעשות תשובה" (יום הכפורים) - מתאספים כולם בבית הכנסת, בציבור דוקא, ולא באופן שכל אחד ואחד מתעסק בעבודת התשובה ביחיד. ואם כן, מוכח מזה שכללות ענין הציבור מסייע ומוסיף בעבודת התשובה.

כמעט ולא רואים אנשים שבחרים ללכת ביום כיפור לאי בודד שם יוכלו להתבונן בנפשם פנימה ולעשות חשבון צדק נפשי על השנה האחרונה. להיפך, רוב רובו של עם ישראל מצביע ברגליים ומתאסף בבית כנסת לתפילת כל נדרי, אמירת וידוי ותפילת נעילה. ברור אפוא שזה הדבר הנכון לעשות. השאלה היא רק מה ההסבר לכך.

אדם קרוב אצל עצמו

לתלמיד
עמ' 6
ביאור הדבר - בהסברה שכלית:

נתבאר לעיל שענין התשובה קשור עם עריכת "חשבון צדק" בנפשו. ואם כן נשאלת השאלה: מאחר שאדם קרוב אצל עצמו - אינו יכול לשפוט את עצמו בצורה אובייקטיבית, ואם כן, כיצד יכולים לצפות ממנו שיצליח לעשות "חשבון צדק" בנפשו!?

והעצה לזה - על פי פתגם אדמו"ר האמצעי, שכאשר שני יהודים נפגשים יחד, ישנן שתי נפש האלוקית כנגד נפש בהמית אחת.

מקור 5 תורת מנחם, התשד"מ, חלק א' עמוד 100

לתלמיד
עמ' 6
ההסברה לכך פשוטה: הגמרא אומרת "אין אדם חוטא ולא לו", כך שהנפש הבהמית של הזולת אינה מעוניינת להשפיע על הנפש הבהמית שלו. מה שאין כן הנפש האלקית רוצה לקיים את השליחות המוטלת עליה - "ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה", ולכן כל נפש אלקית פועלת להשפיע על הנפשות הבהמיות של כל ישראל ("כמוך" - כמו שהיא עוסקת עם הנפש הבהמית שלה).

האנוכיות - נפש הבהמית - של יהודי אחד אינה מעוניינת לסייע ליהודי שני. נפשו האלוקית, לעומת זאת, רוצה מאוד להוסיף ולתרום לרוחניות של יהודי שני. לפיכך, כאשר שני יהודים מטכסים עצה כיצד לעבוד עם נפש

1. הל' תשובה פ"ב ה"ז.

הבהמית של אחד מהם, יש כאן שתי נפשות אלוקיות שמעוניינות לעזור – מול נפש בהמית בעייתית אחת, כי לנפש הבהמית של החבר אין שום ענין לסייע.

<< הרבי

ובפשטות: כאשר עבודת התשובה היא ביחד עם הזולת, יכול הזולת לראות ולבחון אם ה"חשבון" שעשה חברו הוא אמנם "חשבון צדק", או שעשיית ה"חשבון" היתה באופן של "על כל פשעים תכסה אהבה" - אהבת עצמו.

לתלמיד
עמ' 6

כאשר האדם שופט את עצמו, הוא תמיד ימצא דרך להצדיק את מעשיו. אך כשהוא יושב עם מישהו אחר, הזולת יעזור לו לשפוט את עצמו באופן נטול פניות.

בציבור יש מומחים בכל השטחים

בנוסף לזה - זקוקים למעלת הציבור:

לתלמיד
עמ' 6

רואים במוחש בטבע בני אדם שלכל אחד יש חוש וכשרון מיוחד בענין מסויים. זאת אומרת: גם כאשר הוא אדם שלם, בכל אבריו וגידיו - יש לו כשרון מיוחד בענין מסויים; אם בענין שכלי, או בענין של מעשה - מעשה הצדקה, נתינת עצה טובה וכיוצא בזה. ובלשון חכמינו זכרונם לברכה - "במה הוא זהיר ביותר?"

לתלמיד
עמ' 7

ולכן, כאשר הוא נמצא רק עם יהודי נוסף אחד, הנה אף על פי שישנן שתי נפש האלוקית - הרי מאחר שאצל הזולת ישנו ענין מיוחד שבו "זהיר ביותר", יתכן שלא יוכל להבחין ולהורות לחבירו אודות החסרונות שלו בשאר הענינים שבהם אינו "זהיר ביותר".

וזוהי המעלה בעבודת התשובה הנעשית באופן של ציבור - כי מציאות ה"ציבור", עשרה מישראל, "עדה" קדושה, כוללת את כל עשרת הסוגים שבבני ישראל.

ומאחר ש"אין דיעותיהם שוות", ולאידך - אצל כל אחד ישנו חוש וכשרון בענין מיוחד, שבו "זהיר טפ"י" - מובן, שבתוך הציבור כולו ישנם את כל החושים והכשרונות וכו'. ולכן, כאשר האדם נמצא ביחד עם כל הציבור, ביכולתו לברר כיצד צריכה להיות עבודת התשובה בתכלית השלימות (תשובה מאהבה וכו'), ובסיוע הציבור כולו (המעלות שישנן בכל עשרת הסוגים שבבני ישראל) יוכל להשלים את כל מה שהחסיר בעבודתו, בכל הפרטים.

כאשר אדם מתייעץ עם ידיד, מומחיותו של הלה היא בדרך כלל בשטח מסוים אחד: זוגיות, חינוך, פרנסה וכדומה. אין אדם שיכול ליעץ בכל התחומים. אך כאשר הוא מתייעץ עם קהילה שלמה, הוא יכול לקבל ייעוץ נכון בכל התחומים. ולכן, כאשר יהודי הולך ביום כיפור לבית הכנסת - נמצאת שם קהילה שלמה עם מומחים בכל התחומים, ויכול לקבל ייעוץ בכל התחומים שעליהם הוא רוצה לעשות תשובה.

*

לכאורה - מה הפירוש בזה? האם ביום כיפור האדם מצטרף למעגל תמיכה בו הוא מגלה את כל מכמני ליבו ומבקש מהשומעים להביא את חוות דעתם על חומרת העבירה ועל הדרכים לכפר עליה? ברור שלא!

אלא שמבחינה תת-הכרתית, כאשר אדם אומר וידי יחד עם כל בני הקהילה, זה גורם לו לחשוב על המעשה ממקום טהור, נקי ונטול פניות.

כאשר הוא חושב על כיבוד אב ואם – עומדים לידו עשרות חברים שחלקם כיבדו את הוריהם יותר ממנו. וכשהוא רואה את השכן שמתמסר להוריו בצורה מעוררת השתאות – הוא לא יכול לסלוח לעצמו שהוא מסתפק בטלפון פעמיים בשבוע.

כאשר הוא חושב על לימוד התורה שלו – הוא רואה את זה שעומד לידו בבית הכנסת ויודע שהלה לומד מדי שבוע את כל הפרשה בצורה עמוקה, ומשתף אותה עם המשפחה בסעודת שבת – וקשה לו לסלוח לעצמו בכך שהוא מסתפק בשמיעת הדרשה של הרב פעם בחודש. וכן הלאה.

לא ליפול לדיכאון

מצד שני, זה יכול להביא אותו לדיכאון ולייאוש. שומה עליו לזכור, שגם את הדבר המבורך הזה צריך לקחת בעירבון מוגבל. משום שהיצר הרע יכול להשתמש בזה בצורה מניפולטיבית שתהרוס לו את הרצון והרוח להשתפר.

והנה, כאשר יהודי עוסק בעבודת התשובה, ומשתדל להשלים את כל מה שהחסיר בעבודתו - בסיוע הציבור כולו, בסבר פנים יפות וכו' - צריך להזהר שלא תהיה לו נפילת הרוח חס ושלום (מזה שרואה את החסרונות שהיו בעבודתו).

לתלמיד
עמ' 7

כי הנה, לפעמים היצר הרע מנסה לבלבל יהודי מעשיית התשובה - על ידי זה שמסביר לו את גודל חסרונותיו, ומסביר לו שבהיותו במעמד ומצב גרוע כזה הרי זה כבר מקרה אבוד, ולא יוכל להיטיב את דרכו כו', ולכן - מציע היצר הרע - כדאי לו לכל הפחות להנות מעניני עולם הזה!

ולכן, צריך להיזהר מעצת היצר - שלא ליפול ברוחו חס ושלום, בידעו שזוהי תחבולת היצר לבלבלו מעבודת התשובה.

והביאור בזה - על פי מה שכתוב בזהר "נפש כי תחטא, תוהא?" [= מלשון תמיהה ופליאה. כיצד יתכן שנפש של יהודי תיכשל בחטא]:

יהודי מצד עצמו אינו שייך לענין של חטא כלל, וגם באשר נכשל בענין של חטא חס ושלום - אין זה חסרון עצמו, אלא זהו דבר שמחוץ הימנו שנדבק אליו. זאת אומרת: היות שהוא נמצא בעולם הזה הגשמי והחומרי, ותפקידו למלא את שליחותו של הקב"ה באופן של "מילאו את הארץ וכבשוה", היינו, שצריך לעסוק ולפעול בעולם - הנה כאשר מתאבק עם מנוול - עולם הזה הגשמי והחומרי - יתכן שנדבק אצלו משהו מגשמיות וחומריות העולם. ולכן, אף על פי שזהו "חסרון", אין זה חסרון עצמו, כי חסרון זה אינו מצד עצמו, אלא מצד מציאות העולם שמסביבו.

החסרונות שיש לנו הם לא פגם מולד או משהו שחדר אלינו, אלא בעיה חיצונית שעלינו לנסות להסיר. הם לא אומרים דבר, חס ושלום, על מהות האדם.

סיפור אי אפשר למחוק

בתחילת שנות ת"ש (1940) ביקש רבי יוסף יצחק נ"ע, הרבי הקודם מליובאוויטש, מהחסיד ר' שמואל לויטין ע"ה, שכאשר יהיה בשיקגו ישתדל לפגוש את מר יחזקאל ליסנר.

יחזקאל זה היה צאצא למשפחת חסידים מתקופת אדמו"ר הזקן בעל התניא. שם משפחתו 'ליסנר' הוא על שם העיירה ליאזנא - עירו של רבינו הזקן. הרבי ביקש מר'

שמואל לויטין לעוררו ולהזכיר לו את גזע צור מחצבתו, ולנסות להשפיע עליו לשוב ולהתקרב לחיי תורה ומצוות.

כאשר ר' שמואל לויטין הגיע לשיקגו, הוא ניגש יחד עם החסיד ר' יוסף ויינברג (שהיה תושב המקום) אל הרב המקומי, הרב פרלשטיין, והתעניין באיזה בית כנסת ניתן יהיה לפגוש את מר יחזקאל ליסנר. הרב אמר להם שהוא יודע באיזה בית כנסת הוא אמור להיות, אך הוא לא בטוח שהוא אכן מגיע לשם.

לאחר מאמצים מרובים הצליחו להגיע למשרדו בערב שבת. כשיחזקאל הבחין בשני הרבנים, הוא מיד שאל אותם לפקודת מי עליו לרשום את הצ'ק? הוא היה בטוח שמטרת הפגישה היא בקשת תרומה.

ר' שמואל לויטין אמר לו שהם לא באו לבקש תרומה. הוא הסביר ליחזקאל שבקהילות ישראל יש מנהג שבערב שבת מגיע סופר לבדוק את תקינותם של ספרי התורה בבית הכנסת. ולמטרה זו הם באו עתה בערב שבת, כדי לתקן אות בספר התורה!

"ישראל", המשיך ר' שמואל, הוא ראשי תיבות "יש שישים רבוא אותיות לתורה". כל יהודי דומה לאות בספר התורה. ומאחר שיש יהודי שהאות שלו בספר התורה קצת מחוקה, היינו, הקשר שלו לתורה כמעט ואינו נראה, לכן הם באו בשליחות הרבי מליובאוויטש, שהוא הסופר סת"ם של הדור, כדי לתקן את האות שנמחקה.

יחזקאל התפעל מאוד מהדברים וקיבלם בחביבות גדולה. מיני אז החלה תקופה של התקרבות מהירה לחיי תורה ומצוות, עד שתוך זמן קצר הוא התמנה ליושב ראש קרן הידידים של ישיבת "אחי תמימים ליובאוויטש" בשיקגו.

כאשר ר' שמואל לויטין חזר לרבי ודיווח על מה שהיה, סיפר על הדו-שיח עם יחזקאל. היה ניכר שהרבי אינו מרוצה מהסברו של ר' שמואל.

הרבי הסביר שלא שייך שאות של יהודי תימחק. האותיות שמקשרות את היהודי עם ספר התורה הרוחני הן "אותיות חקיקה". כשם שאי אפשר למחוק אותיות שנחקקו באבן, כך אי אפשר בשום אופן לנתק או אפילו לפגוע חס ושלום בקשר העוצמתי והנצחי שבין יהודי לתורה ולקב"ה.

האפשרות היחידה היא שהאות תתכסה בשכבת "אבק", וכל מה שצריך לעשות הוא לנקות את האבק כדי שהקשר לה' ולתורתו יהיה גלוי יותר. תפקידו של רבי הוא להסיר ולנקות את האבק שדבק באות, ולגלות ולחזק את הקשר העוצמתי והנצחי של היהודי עם התורה ועם הקב"ה.

<< הרבי

ולכן, אינו נופל ברוחו חס ושלו, בידעו שהחסרון הוא דבר שמחוץ הימנו שנדבק בו. אבל לאידך - יודע הוא שתפקידו לתקן חסרון זה על ידי עבודת התשובה, ועד שנעשה "אהוב ונחמד... לפני הבורא כאילו לא חטא מעולם, ולא עוד אלא ששכרו הרבה כו" (כנ"ל מדברי הרמב"ם).

לתלמיד
עמ' 7

וכידוע פתגם רבותינו נשיאינו² "כשם שצריכים לידע את החסרונות, כמו כן צריכים לידע מעלות עצמו". ובזה ישנו דיוק נפלא: כאשר מדובר אודות המעלות - הלשון הוא "מעלות עצמו", ואילו כאשר מדובר אודות החסרונות - הלשון הוא "חסרונות" סתם, ולא חסרונות עצמו!

לתלמיד
עמ' 8

2. לקו"ד כרך ד, תקפא, א.

וכאמור לעיל שכאשר עבודת התשובה נעשית בסיוע עשרה מישראל, ועל אחת וכמה וכמה כאשר ישנם כמה עשירות מישראל - הרי כל אחד משלים ומסייע בעבודת התשובה של חברו (בסבר פנים יפות וכו'), על ידי זה שמעמידו על האמת, ומסייע לו להשלים את כל מה שהחסיר בעבודתו, ולהשלים זאת בתכלית השלימות.

משיחת ו' תשרי ה'תשמ"ב - בלתי מוגה
תורת מנחם-התוועדות ה'תשמ"ב חלק א', ע' 46

נקודות מפתח

- עשרת ימי תשובה הם הזמן המתאים ביותר לתשובה, ואז כוחו של היחיד משתווה לכוח הציבור בשאר השנה.
- בהתאם לזאת, בוודאי שבעשרת ימי תשובה, כוח הציבור גדול עוד יותר.
- לכאורה, תשובה דורשת חשבון נפש אישי והתבוננות פנימית, ומדוע אם כן מומלץ לעשות תשובה דווקא בציבור?
- כשיהודים רבים נוהגים באופן מסוים, זו הראיה הטובה ביותר שכך אמורים לעשות.
- העובדה היא שכולם רצים לבית הכנסת ביום כיפור, וזה מוכיח שההתכנסות הציבורית מועילה לעבודת התשובה.
- כאשר חשבון הנפש נערך עם חבר, הדבר עוזר לאדם להימנע משיפוט עצמי סובייקטיבי ומוטה. כאן נמצא היתרון בציבור: היועצות בקהילה מאפשרת קבלת עצות מגוונות ומקיפות, כי לכל אדם יש כישרון ייחודי בתחום ספציפי. חשבון נפש 'ציבורי' יסייע לתשובה להתבצע בצורה הטובה ביותר.
- על האדם להיזהר, שלא להיכנס לדיכאון עקב חשבון הנפש. עליו לזכור שהחטא אינו פגם מהותי, אלא דבר חיצוני שדבק בו נסיבות החיים בעולם הזה, וניתן לתקנו על ידי תשובה.

צידה לדרך

כדי להתקדם רוחנית, כדאי להסתייע בחברים טובים ולשתף איתם את מצבנו האישי.